

“Kan du ikke bare ta et kjapt avhør?”

*På hvilken måte kan straksavhør øke eller redusere
muligheten for at justisfeil oppstår?*

Litteraturstudie

BACHELOROPPGAVE (OPPGAVE03)

Politihøgskolen

2023

Kand.nr.: 196 & 197

Antall ord: 8950

Sammendrag

I bacheloroppgaven har vi undersøkt på hvilken måte faktorene tid, kompetanse og ressurser vil kunne påvirke avhør som tas av første patrulje på stedet, og belyst på hvilken måte disse faktorene øker eller reduserer muligheten for at justisfeil oppstår. Dette har vi undersøkt ved å skrive en litteraturstudie hvor vi tematisk har analysert tre utvalgte datamaterialer, og trukket ut funn. Gjennom analysen så vi at det er ulike fordeler og ulemper ved arbeidsmetodikken *politiarbeid på stedet*, samt at det foreligger flere forbedrings- og bekymringsområder ved den norske avhørsmetodikken. Videre har vi sett at det er en sammenheng mellom saker som i dag blir kritisert for å bære preg av justisfeil og politiarbeidet som ble utført. Gjennom diskusjon har vi drøftet hvordan tidspress, tilstrekkelig kompetanse og operative ressurser kan påvirke kvaliteten, derav muligheten for justisfeil, av politiets etterforskning og straffesaksbehandling. Vi kom frem til at tidspress i kombinasjon med stress, samt mangel på kompetanse og ressurser, kan øke muligheten for at justisfeil oppstår. Samtidig så vi at straksavhør som tas i initialfasen er nødvendig for å sikre spor tidlig, og sørge for at mindre alvorlige saker blir gjenstand for etterforskning. For at kvaliteten på politiarbeidet skal anses tilstrekkelig, og på den måten redusere muligheten for justisfeil, er det nødvendig at politipatruljen har nok tid til å utføre arbeidet som er forventet. Videre er det nødvendig at de innehar den kompetansen som trengs og ikke jobber utover denne, samt at det tilføres nok ressurser etter behov.

Innholdsfortegnelse

1.0 Introduksjon	4
1.1 Valg av tema og problemstilling	4
1.2 Avgrensning.....	5
1.3 Oppbygging	6
1.4 Teoretisk tilnærming.....	7
1.5 Begrepsavklaring	8
2.0 Metode	9
2.1 Litteraturstudie.....	9
2.2 Søkehistorikk og lesetabell	10
2.3 Kildekritikk.....	11
2.3.1 Tekst 1: " <i>Politiarbeid på stedet – Styrker og svakheter</i> "	11
2.3.2 Tekst 2: " <i>Avhørsmetodikk i politiet</i> "	12
2.3.3 Tekst 3: " <i>Avhør av mistenkte barn: Silje-saken – En kritisk analyse</i> "	13
2.4 Forforståelse	14
2.5 Analyse av datamateriale	15
3.0 Resultat	15
3.1 Tekst 1: "Politiarbeid på stedet - Styrker og svakheter"	15
3.2 Tekst 2: "Avhørsmetodikk i politiet"	17
3.3 Tekst 3: "Avhør av mistenkte barn: Silje-saken - En kritisk analyse"	17
3.4 Sammenfatning av funnene	18
4.0 Diskusjon	19
4.1 "Tidspress øker muligheten for at justisfeil oppstår"	19
4.2 "Tilstrekkelig kompetanse ved gjennomføring av straksavhør reduserer muligheten for justisfeil".....	22
4.3 "Bruk av operative ressurser til etterforskning øker sjansen for avvik i straffesaken" ..	25
5.0 Avslutning	27

6.0 Referanseliste	29
6.1 Selvvalgt litteratur	29
6.2 Teoretisk litteratur	29
6.3 Øvrig litteratur	29
7.0 Vedlegg	33
7.1 Søkelogg	33
7.2 Lesetabell	35
7.3 Koding av datamateriale	36

1.0 Introduksjon

“Kan du ikke bare ta et kjapt avhør?” er en setning som ofte blir brukt blant politibetjenter som gjennomfører etterforskning i initialfasen. Vi synes spørsmålet er interessant, og ønsker å få et innblikk i om avhørene som tas på stedet er kvalitetsfremmende, slik arbeidsmetoden er ment å være.

I 1994 ble Silje Marie Redergård (5 år) funnet død i en akebakke. I den forbindelse ble det gjennomført etterforskning på stedet, hvorav politiet gikk på rundspørring etter informasjon om hva som hadde skjedd. Den informasjonen som fremkom kunne ikke brukes i senere etterforskning, da informasjonen ikke ble sikret på lyd og fordi det ikke ble foretatt avhør. Hvorfor ble det gjort slik; for å spare tid og ressurser, eller på grunn av politibetjentenes manglende kompetanse? Silje-saken og utfallet av den har vært mye omdiskutert, og politiet kritiseres for å ha gjort en rekke justisfeil under etterforskningen.

Det forventes at enhver politibetjent skal kunne gjennomføre avhør på stedet med hensikt om «økt kvalitet og effektivitet i straffesaksbehandlingen» (Politidirektoratet, 2016, s. 27).

Gjennom denne oppgaven vil vi redegjøre for faktorer som vil kunne påvirke kvaliteten på avhør som tas av første patrulje på stedet. Vi vil så belyse på hvilken måte disse faktorene øker eller reduserer muligheten for at justisfeil oppstår, og hvilken betydning dette kan ha for rettssikkerheten.

1.1 Valg av tema og problemstilling

Tema for vår bacheloroppgave er straksavhør og justisfeil. Valg av tema *straksavhør* bunner i at vi gjennom praksisåret har vært på flere oppdrag hvor både vi og andre politibetjenter har gjennomført avhør på stedet. Vi har ved flere anledninger blitt forespurt om vi kan gjennomføre et “raskt avhør”, men hva menes egentlig med et “raskt avhør”? Vi er kjent med at politiet ofte står i krevende situasjoner hvor tid, kompetanse og ressurser kan påvirke arbeidet som skal gjennomføres. Måten politiet gjennomfører avhør på har betydning for rettssikkerheten, rettsprosessen og publikums opplevelse av denne (Bruusgaard et al., 2013, s. 7). Vi ønsker å vite mer om hvilke faktorer som påvirker kvaliteten på avhørene, og hvordan vi kan jobbe for å oppnå en ønsket prosess og et godt utfall.

I tillegg til erfaringene vi har gjort gjennom praksisåret er også grunnlaget for valg av tema *straksavhør*, at dette er relevant og har betydning for oss å ha kunnskap om. Dette fordi det foreligger et krav fra Riksadvokaten om at operativt innsatspersonell skal iverksette politiarbeid som første enhet på åstedet (Politidirektoratet, 2015a, s. 1; Politidirektoratet, 2016, s. 27). Vi finner det interessant å innhente ytterligere informasjon og tilegne oss mer kunnskap om straksetterforskning, og hvordan dette kan påvirke muligheten for justisfeil.

Vi synes *justisfeil* er et interessant og komplekst tema som har vært dagsaktuelt de siste årene, ved blant annet Silje-saken, Baneheia-saken og Birgitte Tengs-saken. Gjennom et foredrag med Asbjørn Rachlew bet vi oss merke i hans definisjon av justisfeil: ethvert avvik fra straffesakens optimale utfall. Denne definisjonen fanget oppmerksomheten vår fordi vi gjennom praksisåret så at kvaliteten på etterforskningen ute på stedet ikke alltid virket optimal, og vi ønsker dermed å se nærmere på sammenhengen mellom straksetterforskning og justisfeil. Kunnskap om denne sammenhengen anser vi som relevant for at vi gjennom vår yrkesutøvelse kan være et bidrag for å forhindre at justisfeil skjer.

Ønsket om å tilegne oss kunnskap kan også sees i sammenheng med tanken om at politiet skal jobbe kunnskapsbasert. Dette innebærer at politiet skal systematisere sine erfaringer fra praksis, samt metodisk innhente og anvende annen type kunnskap enn sin erfaringsbaserte, slik som for eksempel kunnskap og forskning fra andre yrkesgrupper (Finstad, 2013, s. 24; Barstad & Glasø, 2021, s. 24). Denne bacheloroppgaven vil være et bidrag til utviklingen av kunnskapsbasert politiarbeid for etaten vedrørende straksavhør og justisfeil (Barstad & Glasø, 2021, s. 13).

Vi har utarbeidet følgende problemstilling for vår bacheloroppgave:

På hvilken måte kan straksavhør øke eller redusere muligheten for at justisfeil oppstår?

1.2 Avgrensning

Vi har valgt å avgrense oppgaven til å gjelde straksavhør, som er én av flere arbeidsoppgaver innenfor arbeidsmetodikken *politiarbeid på stedet*. Arbeidsmetodikken inneholder flere andre taktiske- og tekniske etterforskningsskritt, som for eksempel sikring av fingeravtrykk og beslaglegging av elektroniske enheter. Andre etterforskningsskritt enn straksavhør vil vi ikke

berøre i denne oppgaven. Politiarbeid på stedet er en arbeidsform som utføres av den første politipatruljen som ankommer et åsted, dermed vil oppgaven også avgrenses til å gjelde operativt innsatspersonell. Videre omhandler bacheloroppgaven muligheten for at justisfeil kan oppstå i situasjoner hvor straksavhør skal gjennomføres. Det er flere ulike faktorer som kan forårsake at dette skjer, og vi har dermed valgt å avgrense oppgaven til å omhandle politiets tid, kompetanse og ressurser i situasjoner hvor arbeidsmetodikken er gjeldende.

1.3 Oppbygging

Bacheloroppgaven vil følge IMRaD-strukturen. IMRaD er en mal for hvordan man bygger opp og strukturerer vitenskapelige artikler, og er en forkortelse for *introduksjon, metode, resultat og diskusjon* (Pettersen, 2019, s. 121). I den første delen av oppgaven har vi gitt en introduksjon til bacheloroppgaven, herunder begrunnet valg av tema og problemstilling, samt redegjort for avgrensning og oppbygning. Videre vil vi redegjøre for vår teoretiske tilnærming, samt avklare og definere begreper som benyttes i oppgaven (Pettersen, 2019, s. 123; Barstad & Glasø, 2021, s. 119).

I del to av oppgaven vil vi begrunne metodevalget, forklare hva en litteraturstudie er og hvorfor vi har valgt å skrive en slik studie. Videre vil vi redegjøre for, og beskrive fremgangsmåte og kildeinnhenting av relevant forskning opp mot vår problemstilling. Dette innebærer å vise til hvilke databaser vi har søkt i, og hvilke søkeord som er benyttet. Med utgangspunkt i de valgte datamaterialene oppgaven bygger på, vurderer og analyserer vi deres validitet, reliabilitet og generaliserbarhet, samt forfatterens autoritet. Avslutningsvis presenteres vår forforståelse for temaet, og hvilken betydning denne har for informasjonen vi har tilegnet oss gjennom innsamlingen av datamaterialet (Pettersen, 2019, s. 127-128; Barstad og Glasø, 2021, s. 107-108).

Under den tredje delen av oppgaven kommer vi til å presentere funnene fra det valgte datamaterialet, og analysere og vurdere disse opp mot problemstillingen vår. Det vil vi gjøre ved å legge frem argumenter fra ett datamateriale om gangen, før vi tar for oss neste. Til slutt vil vi sammenfatte og sette funnene i en kontekst med utgangspunkt i avgrensningen vår (Pettersen, 2019, s. 128).

Den fjerde delen består av en diskusjonsdel, hvor vi vil diskutere funnene vi har gjort gjennom analysen av datamaterialet opp mot annen relevant teori. Gjennom drøftingen vil vi forsøke å besvare problemstillingen i bacheloren. Dette vil vi gjøre ved å se på faktorer som vil kunne øke og/eller redusere muligheten for at justisfeil skjer, som et resultat av straksavhør (Pettersen, 2019, s. 131-134; Barstad & Glasø, 2021, s. 111). Avslutningsvis vil vi i del fem oppsummere oppgavens innhold og våre funn, samt forsøke å besvare problemstillingen (Barstad & Glasø, 2021, s. 103).

1.4 Teoretisk tilnærming

Allerede på slutten av 1990-tallet ble det iverksatt et prøveprosjekt for bruk av lydopptak av politiavhør. Erfaringene fra lydopptaksprosjektet var at lydopptak har betydelige fordeler opp mot det tradisjonelle avhøret uten lydopptak, herunder for kvaliteten på avhøret og som bevis i straffesaken. Det ble dermed lagt ned et forslag om at lydopptak av politiavhør skulle være en permanent innføring ved etterforskningsarbeidet (Rachlew, 2003, s. 1). Denne innføringen ligger til grunn for at det i dag er mulig å gjennomføre lydavhør på stedet. I 2016 ble det nedtegnet en nasjonal handlingsplan for politietaten, hvorav politipatruljene ble utstyrt med digitale, mobile enheter for å kunne sikre avhør på lyd.

Etter den nasjonale handlingsplanen har tiltaket *politiarbeid på stedet* til hensikt å deriblant øke kvaliteten og effektiviteten i straffesaksbehandlingen (Politidirektoratet, 2016, s. 27). Vårt teoretiske rammeverk for å diskutere dette, bygger på et vitnep psykologisk perspektiv med utgangspunkt iblant annet Asbjørn Rachlews doktoravhandling om justisfeil og Ellen Wessels fagbok om vitnep psykologi. Vi vil redegjøre disse teoriene nærmere i diskusjonsdelen, hvor vi skal diskutere det opp mot funnene i analysedelen.

Vi har valgt Rachlews doktoravhandling på bakgrunn av hans autoritet innenfor hans kompetanseområder. Dette kommer vi tilbake til senere i oppgaven. Videre er grunnlaget at avhandlingen omhandler hvordan politiets beslutninger påvirker straffesakens endelige utfall (Rachlew, 2009, s. 1), som er direkte knyttet opp mot vår problemstilling. Wessels fagbok ble utgitt i 2023 av Fagbokforlaget og er den nyeste forskningen innenfor vitnep psykologien. Wessel er utdannet klinisk psykolog med doktorgrad i vitnep psykologi. Hun jobber for tiden som foreleser ved Politihøgskolen og brukes ofte som ekspertvitne i rettssammenheng (Akademika, u.å.).

1.5 Begrepsavklaring

Gjennom bacheloroppgaven bruker vi en rekke faglige uttrykk og begreper. Vi anser det nødvendig å redegjøre for, og beskrive flere av disse begrepene, da det er nødvendige for å forstå oppgavens innhold. Begrepene er sentrale for å belyse hvilken definisjon og forståelse vi legger til grunn i bacheloren.

Vi bruker begrepene *straksetterforskning* og *etterforskningens initialfase* om hverandre. Begrepene brukes som en beskrivelse av den etterforskningen som umiddelbart blir iverksatt på åstedet av den første politipatruljen som ankommer, når de er gjort kjent med en mulig kriminell handling (Bjerknes & Johansen, 2010, s. 94; Bjerknes & Fahsing, 2018, s. 379). Denne arbeidsmetodikken kalles *politiarbeid på stedet* og har som mål å øke effektiviteten og kvaliteten i straffesaksbehandlingen, samt bedre rettssikkerheten, forbedre publikumsopplevelsen og øke kompetansen hos politiet. Dette forsøkes oppnådd gjennom at politiet er utstyrt med digitale, mobile enheter for å gjennomføre etterforskning på stedet, blant annet gjennom å sikre avhør på lyd (Skjæret & Heivoll, 2018, s. 5 og 7). Dermed vil *straksavhør/avhør på stedet* være inngående i arbeidsmetodikken. Dette er også begreper vi bruker om hverandre. Begrepene beskriver avhør som foretas etter gjeldende avhørsmetodikk av den første politipatruljen på åstedet, i situasjoner hvor involverte parter enda er til stede (Bjerknes & Johansen, 2010, s. 99).

Den første politipatruljen som ankommer stedet, og dermed gjennomfører politiarbeidet, herunder straksavhør, er operativt innsatspersonell. Dette er polititjenestepersoner som jobber døgnkontinuerlig, og regelmessig utfører beredskapstjeneste og løser ordensoppdrag (Politidirektoratet, 2020, s. 41).

Begrepet *justisfeil* defineres som “ethvert avvik fra straffesakens optimale utfall” (Rachlew, 2009, s. 4). Ordet og definisjonen er oversatt fra det engelske begrepet “*Errors of Justice*”, som ble utarbeidet av professor Brian Forst i 2004. Med utgangspunkt i definisjonen tolker vi *justisfeil* som uriktig informasjon som fremkommer under politiets etterforskningsarbeid. Denne informasjon kan innhentes i ethvert steg av saken, som for eksempel i etterforskningens initialfase. Den uriktige informasjonen, ansett som avvik, vil kunne utspille seg i uriktig domfellelse hvor uskyldige dømmes og/eller skyldige går fri. Et annet ord for uriktig domfellelse er *justismord* (Rachlew, 2009, s. 4). Justisfeil kan på den måten true, og

eventuelt svekke, publikums tillit til politiet og påtalemyndigheten, og dermed også det norske rettsapparatet (Bjerknes & Fahsing, 2018, s. 64).

Gjennom vitnepsykologien beskrives flere forenklingsstrategier, deriblant *bekreftelsesfellen*. At politiet går i en bekreftelsesfelle vil si man leter etter bevis som støtter opp under det man tror har skjedd og ser bort fra øvrig informasjon i saken, i motsetning til å undersøke ulike hypoteser og søke å avkrefte disse (Bjerknes og Fashing, 2018, s. 94).

2.0 Metode

I vår bacheloroppgave har vi valgt å skrive en litteraturstudie. I denne delen av oppgaven vil vi gjøre rede for hva en litteraturstudie er, og si noe om hvorfor vi har valgt denne oppgaveløsningen. Videre inneholder denne delen hvilke databaser vi har benyttet ved søk etter datamateriale, samt søkeord og krav til litteraturen, herunder inklusjons- og eksklusjonskriterier (Støren, 2021, s. 37). Det valgte datamaterialet vil så vurderes opp mot dets reliabilitet, validitet og generaliserbarhet, samt forfatterens autoritet. Derneft vil vi si noe om vår for forståelse til valgt tema og problemstilling, samt gjøre rede for hvilken betydning denne forståelsen har for vårt arbeid med oppgaven. Avslutningsvis i metoddelen vil vi si noe om hvordan vi har analysert det utvalgte datamaterialet. (Busch, 2021, s. 60-62)

2.1 Litteraturstudie

En litteraturstudie innebærer at man har en kvalitativ tilnærming til bacheloroppgaven, og dermed har vi ikke foretatt egne undersøkelser, men heller en teoretisk drøftelse av tema og problemstilling (Barstad & Glasø, 2021, s. 118). I det ligger at vi har systematisert kunnskap som er presentert i allerede eksisterende forskning, artikler og rapporter. Med å systematisere kunnskapen menes at vi har søkt etter datamateriale i relevante databaser, samlet inn eksisterende forskning, og deretter vurdert og sammenfattet den (Dallan, 2020, s. 199; Støren, 2021, s. 17).

Vi har valgt å skrive en litteraturstudie fordi det foreligger retningslinjer og forskning på arbeidsmetoder som politiet skal følge, deriblant politiarbeid på stedet og avhørsmetodikk. Videre eksisterer det evalueringer av flere straffesaker, som blant annet Silje-saken, hvor det stilles spørsmål til om politiarbeidet som ble utført på stedet har hatt betydning for utfallet.

Ved å skrive en litteraturstudie har vi muligheten til å se om det finnes en sammenheng mellom straksavhør og det som anses som straffesakens optimale utfall, basert på den foreliggende forskningen.

2.2 Søkehistorikk og lesetabell

Ved søk etter datamateriale har vi benyttet flere ulike databaser med ulike søkeord, samt inklusjons- og eksklusjonskriterier. Vi har søkt i databasene Oria, herunder både i Politihøgskolens og Nord Universitets bibliotek, Politihøgskolens digitale arkiv (PIA), Google Scholar og Idunn. Søkeordene vi har benyttet under søk etter datamateriale er “Politiarbeid på stedet”, “Straksetterforskning”, “Politiavhør”, “Avhør i initialfasen”, “Straksavhør”, “First responder”, “Field interviews”, “Police interview” og “Police interrogation”. Ved søk i databasene har vi inkludert forskningsartikler, master- og doktoravhandlinger, samt et tidsaspekt fra år 2010-2023. Vi har derimot ekskludert forskningsartikler som er skrevet tidligere enn år 2010 og bacheloroppgaver.

Vi har valgt ut tre tekster som datamateriale. Gjennom den ovennevnte fremgangsmåten kom vi frem til to tekster vi har valgt å bruke som datamateriale i oppgaven. Det første datamaterialet er en masteravhandling skrevet av professor Tor-Geir Myhrer. Avhandlingen ble utgitt i 2018 og heter *Politiarbeid på stedet: Styrker og svakheter*. Videre har vi valgt en analyse skrevet av forsker og politioverbetjent Asbjørn Rachlew. Analysen ble gitt ut i 2022 og heter *Avhør av mistenkte barn: Silje-saken - en kritisk analyse*.

I tillegg til å søke i de nevnte databasene har vi også vært i kontakt med Rachlew. På forespørsel fra oss ble vi blant annet tipset om å skaffe oss et innblikk i politiets avhørsmetoder. Med utgangspunkt i tipset undersøkte vi om Riksadvokaten har uttalt seg om dette, og søkte dermed på “politiets avhørsmetodikk” under fanen “dokumenter” på hans hjemmeside. Ved søket kom vi over en rapport som heter *Avhørsmetodikk i politiet* som er skrevet av en oppnevnt arbeidsgruppe og ble utgitt av Riksadvokaten i 2013. Dette er det siste datamaterialet for bacheloroppgaven.

Søkelogg er vedlagt under punkt 7.1 og lesetabell er vedlagt under punkt 7.2 i oppgaven.

2.3 Kildekritikk

For bacheloroppgaven har vi valgt ut forskningslitteratur fra spesifikke forfattere. I denne delen av oppgaven skal vi redegjøre for autoriteten hos forfatterne og aktualiteten av deres forskningslitteratur. Det vil si at vi skal vurdere om forskningen fortsatt er aktuell og hvem den eventuelt er aktuell for (Dallan, 2020, s. 143). Videre skal vi vurdere forskningens reliabilitet (pålitelighet), validitet (gyldighet) og generaliserbarhet. Dette er kriterier for at forskningen skal ha tilstrekkelig kvalitet.

Ved redegjørelse for aktualiteten vil vi si noe om hvorvidt forskningslitteraturen bidrar til å besvare spørsmålene i problemstillingen vår. I dette ligger en vurdering av hva slags litteratur vi har valgt og dens formål, samt når den ble skrevet og hvem den ble skrevet av og for (Dallan, 2020, s. 152-153). Forskningens reliabilitet, herunder troverdighet og pålitelighet, vurderes blant annet av sammenhengen mellom empiri, analyse og resultater av en undersøkelse, og dermed at den ikke er påvirket av forskerens personlige holdninger og engasjement (Dallan, 2020, s. 246; Tjora, 2013, s. 203). Én måte å vurdere reliabiliteten på er å finne ut som forskningslitteraturen er fagfellevurdert, som betyr at uavhengige fagpersoner bedømmer om den enkelte artikkelen oppfyller en vitenskapelig standard (Dallan, 2020, s. 145).

Forskningens validitet innebærer hvorvidt forskningsmetoden er egnet til å undersøke det man ønsker svar på (Dallan, 2020, s. 245). Videre om de resultatene man finner i forskningen gir svar på de spørsmålene den har som formål å undersøke (Tjora, 2013, s. 206). I forskningens generaliserbarhet ligger at forskningsresultatene anses som aktuelle for andre grupper eller situasjoner enn de som var involvert i undersøkelsen (Dallan, 2020, s. 246).

2.3.1 Tekst 1: *"Politiarbeid på stedet – Styrker og svakheter"*

Artikkelen er publisert i 2019 og skrevet av professor Tor-Geir Myhrer. Myhrer er professor emeritus ved forskningsavdelingen på Politihøgskolen. Han besitter lang erfaring gjennom hans arbeid som politiinspektør, dommerfullmektig, lovrådgiver i Justisdepartementet og førstestatsadvokat ved Riksadvokatembetet. Myhrer har gitt ut flere bøker om politiets- og påtalemyndighetens profesjonsområder, og fikk i år 2000 status som Dr. Juris for hans doktorgrad innenfor jussfaget (Juridika, u.å.).

Artikkelen er basert på et arbeidskrav som 27 erfarne etterforskere på masterstudiet innenfor etterforskningsfaget ved Politihøgskolen skulle besvare. De fikk i oppgave å drøfte hvilke fordeler og ulemper politiarbeid på stedet kan innebære for kvaliteten på etterforskningen, og det er de sentrale elementene som fremkommer i artikkelen. Ettersom undersøkelsen tar utgangspunkt i masterstudentenes drøftelser angående temaet, er ikke artikkelen basert på Myhrers egne holdninger og erfaringer til politiarbeid på stedet. I tillegg er den fagfelleverdert, og oppfylder dermed vitenskapelig standard. Som nevnt er den publisert i 2019, og aktualiteten anses derfor som høy. Forskningsresultatene som fremkommer i artikkelen vil være av betydning for andre enn de involverte, herunder studenter ved Politihøgskolen, betjenter og ledere i politidistriktene, samt etaten som helhet. Dette med bakgrunn i kravet om å gjennomføre politiarbeid på stedet i saker hvor det er aktuelt. Artikkelen er aktuell for vår bacheloroppgave da straksavhør er inngående i arbeidsmetodikken, og fordi den vil kunne være et bidrag til å besvare vår problemstilling.

2.3.2 Tekst 2: "*Avhørsmetodikk i politiet*"

Rapporten ble utgitt i 2013 og skrevet av en arbeidsgruppe oppnevnt av Riksadvokaten. Riksadvokaten har det overordnede ansvaret for all straffesaksbehandling i Norge, både innenfor politiet og i den høyere påtalemyndighet. Arbeidsgruppen ble oppnevnt i 2012 og består av totalt åtte medlemmer, herunder én politiinspektør, én politibetjent, én politiadvokat, to statsadvokater og tre politioverbetjenter. Til sammen representerer disse politi, påtale, særorgan, politidistrikter og Politihøgskolen. Arbeidsgruppens leder er politiinspektør Reidar Bruusgaard. Han jobbet ved Kripos under prosjektet. I dag jobber han som førstestatsadvokat ved Riksadvokatembetet. Bruusgaard var med på å bygge opp seksjonen for organisert kriminalitet og har i en årrekke vært leder for etterforskningsseksjonen ved Kripos. Gjennom hans stillinger har han opparbeidet seg lang erfaring fra politi, påtalemyndighet og særorgan, som for eksempel økokrim (Gangnes, 2020).

Rapporten har til hensikt å fremheve ulike forbedrings- og bekymringsområder ved norsk avhørsmetodikk, og fremmer tiltak for å styrke kvaliteten på avhør. Undersøkelsen av dette baserer seg på at fire statsadvokatembeter fikk i oppgave å uthente saker hvor avhørene var problematiske. Politibetjenter som til daglig jobber med avhør gjennom sin stilling, samt alle taktiske etterforskningsledere og politijurister ved politidistriktene som etterforsket sakene, ble bedt om å delta i en kvalitativ eller kvantitativ undersøkelse. Rapporten sammenfatter

svarene fra undersøkelsene og er dermed ikke basert på mandatets egne oppfatninger og erfaringer til politiets avhørsmetodikk. Rapporten ble utgitt i 2013 og er den siste evalueringen av norsk avhørsmetodikk, og aktualiteten anses derfor som høy. Svarene som fremkommer i rapporten vil være av betydning for andre enn de som deltok i undersøkelsene, herunder studenter ved Politihøgskolen, betjenter og ledere i politidistriktene, samt etaten som helhet. Dette fordi samtlige i politietaten har eller vil gjennomføre avhør, noe som er sentralt i enhver straffesak. Rapporten er aktuell for bacheloroppgaven da straksavhør er én måte å gjennomføre avhør på, og den vil derfor kunne være med på å besvare problemstillingen i oppgaven vår.

2.3.3 Tekst 3: *"Avhør av mistenkte barn: Silje-saken – En kritisk analyse"*

Evalueringen ble utgitt i 2022 og er skrevet av politioverbetjent Asbjørn Rachlew. Rachlew underviser ved Politihøgskolen og er forsker ved Norsk Senter for Menneskerettigheter. Han har jobbet som spesialrådgiver og sakkyndig i straffesaker hvor de mistenkte har vært særlig sårbare. Han har skrevet en masteravhandling i etterforskningspsykologi og en doktoravhandling om justisfeil, samt utviklet internasjonale retningslinjer for avhør i politiet (Politihøgskolen, u.å.).

Rachlew ble tildelt tittelen som seniorrådgiver hos Riksadvokaten, og fikk i 2021 oppdrag om å gjennomføre en analyse av Silje-saken, samt skrive en rapport som kunne være grunnlag for utviklingen av politiets avhør av mistenkte barn. Analysen er en gransking av politidokumentene i Silje-saken og evalueringen sammenfatter flere kritiske funn av politiets etterforskning generelt, men avhørene av barna spesielt. Konklusjonene og anbefalingene som presenteres i evalueringen er Rachlews egne, og han påpeker at disse ikke må forveksles med politiets eller påtalemyndighetens oppfatning av saken. Evalueringen er lest gjennom og kommentert av flere ansatte ved Riksadvokatens kontor og Politihøgskolen, samt utgitt gjennom PHS forskning. Evalueringen ble som nevnt publisert i 2022 og vurderes derfor som aktuell. Videre vurderer vi den også som aktuell for vår del ved at saken ble erklært oppklart innen 24 timer, hvor det rettes kritikk mot politiarbeidet som ble utført på stedet. Herunder at det ikke ble gjennomført avhør av sentrale vitner i saken. Dermed er evalueringen relevant for å kunne belyse temaet i denne bacheloroppgaven. Analyseresultatene som fremkommer i evalueringen vil være av betydning for politiet og påtalemyndigheten i den grad den er ment som et grunnlag for videreutvikling av politiets avhør.

2.4 Forforståelse

Forforståelse er en forhåndsdefinert oppfatning en selv har til det materialet som skal innhentes, analyseres og drøftes (Olsvik, 2013, s. 111). Den bygger ofte på egne erfaringer ved et fenomen (Holter, 1996, s. 13). Vi forsøker å være bevisst vår forforståelse ved utarbeidelsen av bacheloroppgaven, da mangel på bevissthet rundt dette vil kunne ha betydning for tolkningen av datamaterialet og innholdet i besvarelsen (Barstad & Glasø, 2021, s. 107). Videre er forforståelsen avgjørende for at vi ble interessert i temaet og har dermed en positiv innflytelse på motivasjonen vår for å forsøke å besvare problemstillingen i oppgaven.

Vår forforståelse bunner i teorien vi har tilegnet oss hittil i studiet, samt erfaringer fra praksisåret. Gjennom det operative faget første studieår, fikk vi et innblikk i hvor mye arbeid det forventes at første patrulje på stedet skal gjennomføre. Dette fikk vi bekreftet i praksisåret da politiarbeid på stedet ble gjennomført på ethvert åsted hvor det skulle opprettes straffesak. Vi har en oppfatning om at kvaliteten på arbeidet som gjøres på stedet er varierende i den grad vi er individuelle og arbeider mot de hypotesene vi mener er mest sannsynlig. Dette kan grunne seg i meldingsmottaket, situasjonsforståelsen, mentale forberedelser eller kunnskap, kompetanse og tid.

Vi har en oppfatning om at dårlig kvalitet og mangelfull etterforskning ute på stedet øker sannsynligheten for at justisfeil oppstår, herunder også justismord. Vi har sett, hørt og lest om saker hvor politiets etterforskning kritiseres. Vi kan blant annet eksemplifisere med Monika-saken fra 2011. Denne saken ble i første omgang "kodet" som selvdrap og deretter henlagt. Noen år senere viste det seg at dette ikke var et selvdrap, men et drap begått av stefaren. Vi mener at politiarbeidet som ble utført på stedet, muligens har hatt betydning for utfallet av straffesaken.

Vi har en forforståelse om at politiarbeid på stedet øker muligheten for at justisfeil oppstår, med bakgrunn i det som anses som straffesakens optimale utfall. Vi mener at det optimale i en straffesak er å kunne forberede de ulike tiltakene som skal iverksettes i forbindelse med den aktuelle saken. Gjennom praksisåret erfarte vi at politiarbeid ute på stedet i stor grad bar preg av tidspress, både før og under oppdraget, subjektive holdepunkter basert på meldingen og hypotesene, samt eget stress og stressmestring hos polititjenestepersonene. Dette mener vi påvirker muligheten for at arbeidet som utføres ikke er optimalt, og at muligheten for justisfeil økes.

2.5 Analyse av datamateriale

Etter utvelgelsen av datamaterialet gjennomførte vi en tematisk analyse av tekstene. I det ligger at vi skaffet oss et helhetsinntrykk av datamaterialet og lette etter informasjon om emnene *straksetterforskning*, *avhør* og *justisfeil* gjennomgående. Deretter lette vi etter konkrete faktorer, herunder *tid*, *kompetanse* og *ressurser* hos politipatruljen som jobber på stedet. Analysen ble gjennomført på en systematisk og oversiktlig måte ved at vi utarbeidet én tabell for hvert datamateriale. I tabellene skilte vi mellom det som øker og reduserer muligheten for justisfeil sett i lys av politiets gjennomføring av avhør og etterforskning på stedet, samt nøytrale holdepunkter til dette. I tillegg noterte vi øvrig relevant informasjon fra tekstene. Grunnlaget for valg av emnene begrunnes med at de sikrer å søke svar på de elementære spørsmålene som stilles i oppgaven, og bidrar til å holde en systematisk tilnærming innenfor de rammene som problemstillingen setter. På den måten vil vi enklere kunne nyansere og besvare problemstillingen om straksavhør i bacheloroppgaven (Sverdrup, 2020, s. 98-102).

Utkast av tabell for analyse av datamaterialet er vedlagt under punkt 7.3 i oppgaven.

3.0 Resultat

Under denne delen vil vi presentere funnene vi har gjort gjennom analysen av datamaterialet. Tekstene vil i første omgang bli presentert hver for seg, før vi til slutt sammenfatter funnene og presenterer eventuelle likheter og ulikheter som fremgår av tekstene.

3.1 Tekst 1: “Politiarbeid på stedet - Styrker og svakheter”

I artikkelen *Politiarbeid på stedet - Styrker og svakheter* av Tor-Geir Myhrer er formålet blant annet å presentere synspunktene som fremkom da 27 erfarne etterforskere på en masterstudie ved Politihøgskolen skulle besvare et arbeidskrav. Arbeidskravet var: “Drøft hvilke fordeler og ulemper “politiarbeid på stedet” kan innebære for kvaliteten på etterforskningen”. De 27 masterstudentene bestod av politibetjenter med inntil 25 års erfaring innen taktisk og teknisk etterforskning og påtale. Disse jobber ved ulike politidistrikter og særorganer.

Hovedtendensen i artikkelen har en generell positiv oppfatning av politiarbeid på stedet. Myhrer trekker blant annet frem at Statsadvokaten i 2017 ga tilbakemelding på at arbeidsmetodikken har økt kvaliteten på straksetterforskning og bedret bevissikring. Masterstudentene besvarte arbeidskravet ved å trekke frem både fordeler og ulemper ved arbeidsmetodikken.

Én av fordelene som trekkes frem er muligheten til å innhente involvertes forklaringer på et tidlig tidspunkt. Dette underbygges med at erindringer forskyves og svekkes over tid, samt at man bevisst eller ubevisst kan bli påvirket av ytre faktorer, som for eksempel andre mennesker eller det som blir offentlig gjengitt om hendelsen. Tidlig innhenting av forklaringer blir også trukket frem som en ulempe ved politiarbeid på stedet. Dette sett i lys av at politiet på et tidlig tidspunkt ikke besitter tilstrekkelig oversikt over saken, og dermed ikke er i stand til å stille relevante, kritiske spørsmål.

Videre trekkes det frem at politiarbeid på stedet øker muligheten for at saker blir gjenstand for etterforskning. I det ligger at arbeidsmetodikken muliggjør å etterforske, og i noen tilfeller ferdigstille saker, som risikerer å bli uetterforsket på grunn av kapasitetsmangel dersom de overføres til etterforskningsenheter. I motsetning er én ulempe med politiarbeid på stedet faren for at politipatruljene jobber utover det deres kompetanse rekker. Dette vil i verste fall kunne føre til at man reduserer og/eller ødelegger bevisverdien.

Tidspress og stress trekkes også frem som faktorer som negativt vil kunne påvirke kvaliteten på etterforskningsarbeidet på stedet. Politipatruljene har gjerne flere konkurrerende oppgaver, samt ventende oppdrag, noe som vil kunne oppleves stressende. Faren ved dette er at etterforskningskrittene som foretas ikke holder den kvaliteten som forventes. Videre trekkes det frem at stress i kombinasjon med tidspress øker sjansen for at politiet går i en bekreftelsesfelle.

Det fremgår avslutningsvis i artikkelen at politiarbeid på stedet kan bidra til økt etterforskningskompetanse noe som gir økt kvalitet. Dette med forutsetning om at det legges til rette for at politipatruljen får tilstrekkelig opplæring og praktisering av arbeidsmetodikken, samt tilbakemelding på utførelsen av politiarbeidet. Arbeidsmetodikken vil derimot kunne være kvalitetshemmende dersom det blant annet ikke settes av tid til korrigerende tilbakemeldingsmøter.

3.2 Tekst 2: “Avhørsmetodikk i politiet”

Formålet med rapporten *Avhørsmetodikk i politiet* utgitt av Riksadvokaten er blant annet å fremheve ulike forbedrings- og bekymringsområder ved norsk avhørsmetodikk. Forbedrings- og bekymringsområdene som blir presentert i rapporten tar utgangspunkt i den kvantitative og kvalitative undersøkelsen som ble gjennomført av arbeidsgruppen. Den kvantitative undersøkelsen bestod i at det ble sendt ut en spørreundersøkelse på e-post hvorav det hovedsakelig var etterforskere, taktiske etterforskningsledere, politijurister og statsadvokater som besvarte. I tillegg besvarte også enkelte innenfor ordenstjeneste, ledelse eller etterretning. Den kvalitative undersøkelsen baserte seg på dybdeintervjuer av avhørere, taktiske etterforskningsledere, påtalejurister og statsadvokater. Basert på svarene i undersøkelsene kom arbeidsgruppen fram til at det ville være hensiktsmessig å deriblant drøfte kvaliteten på norske politiavhør.

I rapporten fremgår det at den norske avhørsmetodikken jevnt over er god, ved at den gir trygghet for avhører, og øker rettssikkerheten for den avhørte og de involverte. Samtidig er det forbedringsområder som er avgjørende for kvaliteten på etterforskningen, deriblant at for mange avhør helt eller delvis fremstår som lite formålsstyrte. For å redusere muligheten for justisfeil er det nødvendig at det legges til rette for tid til planlegging og forberedelse til avhørene som skal tas. Dette vil føre til at avhøreren i større grad er i stand til å belyse straffbarhetsvilkårene og det saken gjelder.

De fleste politibetjenter som gjennomfører avhør er generalister uten spesialisering innenfor feltet. Til tross legges det frem at de beste avhørene gjennomføres av kvalifiserte etterforskere, herunder politibetjenter på spesialavsnitt. Det foreslås som et tiltak å heve kompetansen til generalistene, samt tilby ytterligere spesialisering innenfor etterforskningsfeltet, med hensikt om å sikre kvalitet og effektivitet i avhørene som tas.

3.3 Tekst 3: “Avhør av mistenkte barn: Silje-saken - En kritisk analyse”

Analysen *Avhør av mistenkte barn: Silje-saken - En kritisk analyse* av Asbjørn Rachlew har et todelt formål. Det første er å vurdere om etterforskningen av saken, herunder spesielt avhørene av de mistenkte barna, stiller spørsmål som politiet og påtalemyndigheten bør forsøke å besvare. Det andre er å identifisere mulige prinsipielle spørsmål som kan overføres til det pågående fagutviklingsarbeidet med retningslinjer innenfor avhør av mistenkte barn og

øvrige sårbare mistenkte. For å oppnå formålet tok Rachlew utgangspunkt i politiets og påtalemyndighetens hypotese og konklusjon, herunder at Siljes død ble forårsaket av de mistenkte barna. Han ønsket å undersøke om politiet identifiserte bevisenes vesentlige forklaringer og om disse ble tilstrekkelig undersøkt. Rachlews undersøkelser tar utgangspunkt i Silje-sakens dokumenter og informasjon. Den kritiske analysen av saken bestod i at Rachlew utarbeidet alternative hypoteser og testet disse.

Det fremkommer av analysen at én svakhet med etterforskningen som ble utført på stedet, er at rundspørringen av potensielle vitner var lite systematisk, og fremstod tilfeldig og ufullstendig. Essensiell informasjon som fremkom under rundspørringen ble oversett, ignorert og bortforklart av etterforskningsledelsen. Likeså fremkommer det at avhør av betydning for saken ikke ble foretatt.

Der hvor det faktisk ble gjennomført avhør, er relevante og kritiske spørsmål utelatt. Etterforskerne fremstod lite interessert i å belyse sentrale temaer med betydning for etterforskningen, og avhørene innehar dermed ikke tilstrekkelig kvalitet. Dette førte til at informasjonen som fremkom under avhørene, samt avhørsrapportene, gjenstod åpne for tolkning. Politiet synes å ha tolket informasjonen med utgangspunkt i deres eneste hypotese i saken. I sammenheng med dette trekkes det fram i analysen at én av de skumleste forenklingsstrategiene er faren for å gå i bekreftelsesfellen.

3.4 Sammenfatning av funnene

De tre datamaterialene vi har valgt ut og analysert er svært forskjellige, i den grad de tar for seg ulike temaer. Til tross for forskjellene ser vi fortsatt en del likhetstrekk ved at tekstene på ulike måter tar for seg de faktorene vi har valgt å spisse oppgaven mot. I datamaterialene trekkes det frem både fordeler og ulemper ved politiarbeid på stedet og politiets avhørsmetodikk. Artikkelen til Myhrer omhandler fordeler og ulemper med politiarbeid på stedet, hvor den gjennomgående presenterer et positivt syn på arbeidsmetoden. Det trekkes frem at det legges til rette for at politipatruljen skal kunne foreta etterforskning på stedet, noe som resulterer i at flere saker faktisk blir etterforsket. I analysen av Silje-saken fremgår det som en fordel at politiet gjennomførte arbeid på åstedet. Det rettes derimot kritikk mot politiarbeidet ved at sentrale vitner ikke ble avhørt, verken ute på stedet eller i ettertid.

Myhrer legger frem at det positive med politiarbeid på stedet er at det på et tidlig tidspunkt kan innhentes forklaringer fra involverte parter. Videre poengterer teksten at ulempen med at forklaringen tas opp tidlig er at politiet ikke besitter tilstrekkelig informasjon for å kunne belyse straffebudet. Dette samsvarer med det som fremkommer i analysen av Silje-saken ved at politiet var for lite detaljerte i avhørene som ble tatt, samt at de ikke fulgte opp informasjonen som fremkom. Her kan det legges til at saken ble erklært løst etter ett døgn og dermed er all informasjon innhentet tidlig i saken. Dette til likhet med funnene fra rapporten om politiets avhørsmetodikk hvor det fremgår at de beste avhørene med høy kvalitet gjennomføres i etterkant av gode forberedelser og nøye planlegging.

I Myhrers artikkel poengterer flere av masterstudentene at politibetjenten må unngå å handle utover sin kompetanse, da dette vil kunne svekke kvaliteten på etterforskningen. Til likhet trekkes det frem i rapporten om avhørsmetodikk i politiet at avhørerens kompetanse er avgjørende for å sikre effektivitet og kvalitet, og at de beste avhørene tas av etterforskere med spesialisering innenfor etterforskningsfeltet.

Basert på funnene under analysen har vi utarbeidet tre påstander vi ønsker å diskutere i neste del av oppgaven. Disse påstandene er “tidspress øker muligheten for at justisfeil oppstår”, “tilstrekkelig kompetanse ved gjennomføring av straksavhør reduserer muligheten for justisfeil” og “bruk av operative ressurser til etterforskning øker sjansen for avvik i straffesaken”.

4.0 Diskusjon

I diskusjonsdelen skal vi diskutere funnene vi har gjort gjennom analysedelen opp mot annen relevant litteratur. Gjennom drøftingen vil vi forsøke å svare ut problemstillingen for bacheloroppgaven. Dette vil vi gjøre ved å diskutere om faktorene *tid*, *kompetanse* og *ressurser* øker og/eller reduserer muligheten for at justisfeil oppstår i forbindelse med straksavhør som gjennomføres.

4.1 “Tidspress øker muligheten for at justisfeil oppstår”

Tiden etter et lovbrudd er begått vil kunne være avgjørende for straffesakens utfall. Dette fordi det er størst sjanse for oppklaring dersom iverksettelse av etterforskning skjer i

umiddelbar nærhet i tid til hendelsen. Teorien “The golden hour” beskriver erfaringen om at *as more time elapses the opportunities for effective action and powerful evidence collection diminish exponentially*. Teorien oversettes på norsk til den gyldne time og beskriver den viktigste timen i etterforskningens initialfase. Denne timen vil ofte være avgjørende for å sikre sentrale spor, herunder optimale vitneforklaringer, ettersom minnet raskt svekkes og påvirkes av andre omstendigheter (Bjerknes & Fahsing, 2018, s. 379-381).

Wessel (2023) viser til vitnepsykologien og forklarer at minnet svekkes over tid da oppmerksomheten vår til en hendelse har begrenset kapasitet og er selektiv. I det ligger at mennesket tolker og forstår egne erfaringer, og selekterer ut informasjon man anser relevant i situasjonen. Den informasjonen som anses irrelevant forsvinner, og minnet av hendelsen svekkes. I tillegg til at minnet svekkes med tiden, er minnet også utsatt for påvirkning av ytre omstendigheter, som for eksempel andre mennesker eller det som offentlig blir gjengitt om hendelsen. Riksadvokaten skriver i sitt rundskriv om avhør at avhør som bevis er sårbart for ulike påvirkningsfaktorer, og fremhever så betydningen av at informasjonsinnhentingen skal søke å skjule uten at den avhørte påvirkes (Riksadvokaten, 2016, s. 2). Tiden mellom hendelsen og tidspunktet for avhøret har dermed stor betydning for hva slags informasjon som fremkommer i saken og dets bevisverdi. Daniel Schacter skriver i sin bok *The Seven Sins of Memory* at det innenfor dette tidsrommet åpner seg muligheter for at vitnet kan tilføye eksternt informasjon som vedkommende blander med den opprinnelige hendelsen (Melinder, 2015, s. 499-500).

Både Wessel og Schacter understreker betydningen av å tidlig innhente involvertes forklaringer med hensikt om å optimalisere vitneforklaringene. Dette samsvarer med det masterstudentene i Myhrers artikkel anså som en styrke med politiarbeid på stedet. I tillegg legger masterstudentene frem at mistenktes forklaring vil ha betydelig høyere bevisverdi dersom vedkommende ikke har hatt anledning til å tilpasse forklaringen til det vedkommende vet politiet kjenner til. Denne betydningen understrekes av det Riksadvokaten skriver om at politiet kan motvirke at den avhørte tilpasser sin forklaring, ved å gjennomføre avhøret tidlig (Riksadvokaten, 2016, s. 2).

I Myhrers artikkel trekker masterstudentene derimot også fram at det kan være negativt at forklaringer innhentes tidlig. Dette fordi politipatruljen på et tidlig tidspunkt ikke nødvendigvis besitter god nok oversikt over saken til å kunne stille relevante, kritiske

spørsmål. At politipatruljen ikke er i stand til å stille spørsmål av interesse og betydning, vil kunne føre til at avhøret fremstår lite formålsstyrt, og dermed mister sin bevisverdi. Lite formålsstyrte avhør var et sentralt funn i rapporten om avhørsmetodikk i politiet, hvor det gjennom undersøkelsene fremkom at politiet tidvis avhører personer om temaer uten eller med begrenset betydning for den konkrete saken.

Det kan være flere grunner til at politiet ikke er i stand til å stille spørsmål av interesse og betydning for saken. Sett fra et tidsperspektiv vil det foreligge mangelfull tid til forberedelse og planlegging hos den første patruljen som ankommer åstedet. Det betyr ikke at patruljen ikke har mulighet til å forberede seg før gjennomføring av straksavhør, men tiden til å forberede seg vil uansett være langt mindre enn dersom avhøret for eksempel ble tatt dagen etter, inne på politistasjonen. Lite tid til forberedelse kan resultere i at patruljen ikke identifiserer alternative hypoteser, altså alternative forklaringer på hva som har skjedd, utover deres opprinnelige mistanke. Mangel på identifisering og testing av alternative hypoteser kan få vesentlige konsekvenser for straffesaken. Politiet risikerer å aktivt søke å bekrefte deres eneste antagelse, og kan dermed havne i en bekreftelsesfelle. Rachlew (2009) forklarer i sin doktoravhandling menneskets iboende tendens til å blant annet søke etter informasjon som støtter opp under mistanken, samt ignorere eller bortforklare informasjonen som ikke passer med mistanken de besitter.

I analysen av Silje-saken fremkommer det at politiet tilsynelatende hadde én hypotese da de etterforsket drapet på Silje, nemlig at hun var blitt drept av de mistenkte barna. Videre legges det frem at politiet gjennomførte rundspørring like etter drapet, hvorav to uavhengige voksne vitner fortalte at de så ungdommer i området hvor Silje ble funnet død, trolig i tidsrommet hendelsen fant sted. Informasjonen underbygget de første forklaringene til to av de tre mistenkte barna, men motstridet den hypotesen politiet tilsynelatende arbeidet ut fra. Resultatet ble at vitnene ikke ble avhørt, noe som underbygger konklusjonen om at etterforskningen av saken var preget av bekreftelsesfeller.

Wessel (2023) viser til en studie gjort av Ask og Granhag i 2017 hvor de fremla at tidspress knyttet til behov for oppklaring førte til at etterforskerne med forutinntatte holdninger til skyld i en drapssak, ikke endret sin oppfatning når de fikk presentert motbevisende informasjon. Videre viste studien at etterforskerne uten tidspress i større grad viste evne til å endre sin antagelse om skyld. Til tross for at første enhet på åstedet trolig ikke vil føle på tidspress

knyttet til oppklaring, vil de kunne påvirkes av tidspress knyttet til konkurrerende arbeidsoppgaver på stedet, samt ventende oppdrag. Det fremheves i Myhrers artikkel at opplevelsen av dårlig tid vil kunne føre til stress, og at kombinasjonen av tidspress og stress øker sannsynligheten for at politiet går i en bekreftelsesfelle. Opplevelsen av stress gjør at vi velger enklere beslutningsstrategier, og automatisk vurderer færre alternativer og/eller støtter oss til allerede etablerte syn (Rachlew, 2009, s. 22). Wessel (2023) konkluderer med at tidspress øker faren for at man søker å bekrefte sitt eget ståsted. Rachlew poengterer i sin doktoravhandling at feil i straffesaken hovedsakelig oppstår i tilfeller hvor politibetjentene søker etter informasjon som bekrefter deres hypoteser (Rachlew, 2009, s. 3).

I analysedelen ser vi at det er en generell positiv oppfatning av straksavhør og at det kan bidra til å øke kvaliteten på etterforskningen. Én av de største fordelene vi ser er muligheten til å innhente involvertes forklaringer på et tidlig tidspunkt. Dette med tanke på at politiet i større grad kan sikre konkrete og detaljerte straksavhør like etter hendelsen, før minnet har endret seg. I diskusjonsdelen har vi derimot sett faren for at tidspress og opplevelsen av stress hos politipatruljen vil kunne føre til avvik fra straffesakens optimale utfall. Spørsmålet blir da om politiet på en eller annen måte kan unngå at tidspresset påvirker gjennomføringen av straksavhør i hensikt om å unngå at justisfeil oppstår.

4.2 “Tilstrekkelig kompetanse ved gjennomføring av straksavhør reduserer muligheten for justisfeil”

Som vi har vært inne på tidligere gjennomføres politiarbeid på stedet av operativt innsatspersonell. De har som hovedoppgave å opprettholde god beredskap, herunder være i stand til å håndtere brann, ulykker, væpnede aksjoner, voldelige grupperinger eller leteaksjoner, samt utføre daglig patruljetjeneste (Edvindsen, 2016, s. 18-19). I tillegg forventes det at innsatspersonellet skal kunne gjennomføre generalistoppgaver, deriblant straksavhør, sikring av digitale spor og åstedsundersøkelser (Bjerknes & Fahsing, 2018, s. 21). Med andre ord er det forventet og påkrevd at innsatspersonellet både skal kunne løse ordensoppdrag og gjennomføre aktuelle etterforskningsskritt. Ved etableringen av arbeidsmetodikken ble det lagt til rette for at politiet skulle evne å utføre og ferdigstille flere oppgaver på stedet. Patruljene ble blant annet utstyrt med digitale, mobile enheter, rutinebeskrivelser og tiltakskort. Videre ble det stilt forventning om at patruljene skulle følges

opp og motta tilbakemeldinger på gjennomført arbeid (Bjerknes & Fahsing, 2018, s. 379; Skjæret & Heivoll, 2018, s. 20).

I artikkelen til Myhrer er det et positivt syn på politipatruljenes kompetanse til å utføre politiarbeid på stedet. Flere av masterstudentene påpekte at opplæringen som er lagt til arbeidsmetodikken, samt praktiseringen og kravet om tilbakemeldinger, setter politibetjentene i stand til å bygge opp god etterforskningskompetanse til å utføre politiarbeidet. De understreker at en forutsetning for dette, er at det blir gjennomført korrigerende tilbakemeldingsmøter. Tilbakemeldingsmøtene er satt inn som et kvalitetssikrende og kompetanseutviklende tiltak for straksavhør. I motsetning påpekte flere av masterstudentene at det foreligger en risiko for at patruljene jobber utover det kompetansen deres rekker. Dette med utgangspunkt i kombinasjonen av at politiarbeid på stedet har blitt gjeldende plikt og at patruljene har fått økte tekniske forutsetninger. Dersom politipatruljene jobber utover deres kompetanse, vil bevisverdien både kunne reduseres og ødelegges. Konsekvensen kan være at den videre etterforskningen fortsetter i en snevrere eller gal retning enn det som ville vært tilfelle dersom mer kompetente etterforskere utførte det samme arbeidet.

I rapporten om politiets avhørsmetodikk fremkommer det at de beste avhørene gjennomføres av kvalifiserte etterforskere, herunder politibetjenter ved spesialavsnitt. I et av dybdeintervjuene som ble foretatt fremgår det at «manglende kvalitet i avhør må sees i kontekst med at mange som foretar avhør kommer rett fra Politihøgskolen uten erfaring». En annen uttalte at nivået på generalistene er for dårlig. Til tross for uttalelsene om at kompetansen er for dårlig, hevder Rachlew og Fahsing (2015) at Norge ligger på et internasjonalt nivå når det gjelder politiavhør. Videre fremmer Europarådets torturkomité norske avhørsmetoder som eksempel til etterfølgelse for andre land i Europa (Kanestrøm, 2023). Avhørsmetodikken som får internasjonal anerkjennelse, har gradvis fått større plass ved Politihøgskolens grunnutdanning (Rachlew & Fahsing, 2015, s. 233). Politihøgskolens fokus på etterforskning og avhør skal sette generalistene i stand til å gjennomføre straksavhør etter gjeldende arbeidsmetodikk.

I analysen av Silje-saken legger Rachlew frem at det i vitneavhørene som ble gjennomført blant annet ikke er stilt spørsmål om de har sett ungdommer ved det aktuelle området. I de tilfellene hvor vitnene selv har fremmet informasjon angående ungdommer, har ikke disse opplysningene blitt fulgt opp, verken i avhøret eller i ettertid. Her anser vi det viktig å

poengtere at det var etterforskere som foretok avhørene. Det kan være flere grunner til at etterforskerne ikke har fulgt opp opplysningene som strider med deres antagelser. Det kan være, som vi har vært inne på tidligere, at avhørene bar preg av at politiet hadde gått i en bekreftelsesfelle, men det kan også bunne i at etterforskeren ikke besitter tilstrekkelig kompetanse om hva som bør belyses. Således kan man si at mangel på kompetanse ikke nødvendigvis bare foreligger blant politibetjentene som gjennomfører straksavhør, men også hos erfarne etterforskere. Det er viktig å legge til grunn at avhørsmetodikken ikke var innført på tiden avhørene i Silje-saken ble gjennomført. Etterforskerne på den tiden satt dermed ikke med samme etterforskningskompetanse som dagens etterforskere gjør.

Som vi har vært inne på, er det ulike syn på om politibetjentene som arbeider ute på stedet besitter tilstrekkelig etterforskningskompetanse. I rapporten om avhørsmetodikk i politiet fremheves det at etterforskernes kompetanse er avgjørende for å sikre effektivitet og kvalitet. Rachlew (2009) viser til vitenskapens syn på at etablerte metoder skaper akkumulert kunnskap og profesjonell kompetanse med høy standard, som igjen bidrar til å takle menneskelige forenklingsstrategier, som bekreftelsesfellen. Dette samsvarer med det Wessel (2023) skriver om at politiets mangel på tilstrekkelig kompetanse om menneskets subjektive atferdsmønster, vil kunne ha betydning for politiets informasjonsinnhenting.

Det fremgår at god kompetanse er nødvendig for å sikre kvalitet i avhøret. Dette gjelder uavhengig om avhøret gjennomføres ute på stedet eller inne på politistasjonen. Det legges til rette for at politibetjentene som arbeider ute skal inneha tilstrekkelig kompetanse, men det stilles tvil om de faktisk har kompetansen som kreves. Det er viktig å legge til at arbeidsmetodikken ikke forutsetter at all etterforskning skal gjøres av første patrulje på stedet. Bjerknes og Fahsing (2018) poengterer viktigheten av å ha et bevisst forhold til egen kompetanse og kjenne til når det er behov for bistand. Dette underbygges av det som fremkommer i Myhrers artikkel om at politipatruljen ikke besitter god nok kompetanse i alvorlige straffesaker hvor kravet til kunnskap om rettslige og polititekniske tiltak er høyere, og hvor kriminalitetsforståelsen er viktigere. Mangel på tilstrekkelig kompetanse er derfor en svakhet for informasjonsinnhenting, og øker dermed muligheten for at justisfeil oppstår.

4.3 “Bruk av operative ressurser til etterforskning øker sjansen for avvik i straffesaken”

Som nevnt innledningsvis er formålet med politiarbeid på stedet blant annet å øke effektiviteten i straffesaksbehandlingen. Dette forsøkes nådd gjennom tidlig iverksettelse av etterforskning og redusert ressursbruk (Skjæret & Heivoll, 2018, s. 5). Ved å benytte operativt innsatspersonell til gjennomføring av enkelte etterforskningsskritt, herunder straksavhør, vil belastningen på etterforskningsenheter lettes. Det er diskutert om politiets ti grunnprinsipper har endret seg, som et resultat av nærpolitireformen som ble innført i 2015. I den forbindelse fremgår det flere momenter som hevdes å sette betydelig press på politiets ressurser. Blant annet har det de siste ti årene blitt satset på og dermed avsatt mer ressurser til etterforskning av økonomisk og organisert kriminalitet. Dette med bakgrunn i Riksadvokatens bekymring for kvaliteten på politiets etterforskningsarbeid, og at det som følge av bekymringen ble påkrevd en tiltaksbasert handlingsplan for løft av etterforskningsfeltet i etaten (Politidirektoratet, 2016, s. 2). Satsingen på etterforskningsfeltet legger derimot beslag på betydelige ressurser i politidistriktene (Gundhus et al., 2019, s. 348). Vi mener det kan sees en sammenheng mellom at etterforskningsenhetene krever flere ressurser og kravet om at politipatruljene skal gjennomføre flere etterforskningsskritt enn tidligere.

Vi har tidligere vært inne på at konkurrerende arbeidsoppgaver og ventende oppdrag kan bidra til å øke stresset og presset hos politibetjenten. Dette kan videre påvirke kvaliteten på politiarbeidet som gjennomføres på stedet. Vi ser en sammenheng også her, hvor mangel på ressurser til å rykke ut og håndtere ventende oppdrag eller konkurrerende oppgaver vil ha betydning for straksavhøret og dets mulighet for justisfeil. I evalueringsrapport nr. 3 av arbeidsmetodikken uttrykker politipatruljen behov for enklere tilgang og raskere bistand fra personer med relevant kompetanse. Videre uttrykker de mangel på ressurser som kan rykke ut og foreta mer avanserte etterforskningsskritt på stedet (Skjæret & Heivoll, 2016, s. 68). Dersom politiet ikke har tilgjengelige ressurser etter behov, vil det kunne føre til at patruljen på stedet må gjennomføre straksetterforskning under stress og press, og på den måten med dårligere kvalitet, for å kunne være disponible for andre ting. Det er også gjort erfaringer med at mangelen på tid og ressurser får konsekvenser for effektiv opplæring, gjennomføring og tilbakemelding av straksavhørene (Skjæret & Heivoll, 2016, s. 68).

I analysen av Silje-saken skriver Rachlew at det i forbindelse med rundspørringen ikke ble gjennomført ett eneste avhør, til tross for at det fremkom interessant og vesentlig informasjon i saken. Det fremkom blant annet opplysninger om ungdommer og barneskoleelever som var observert i området hvor Silje ble funnet drept, i det aktuelle tidsrommet. Rachlew uttaler i sin analyse at enkelte under rundspørringen var «sentrale vitner som selvsagt må avhøres umiddelbart». Vi har ikke grunnlag til å si noe om hvorfor det ikke ble gjennomført avhør, men det kan tenkes at tidsaspektet i kombinasjonen med ressurser ikke ble ansett som tilstrekkelig for å gjennomføre straksavhør. Dette på bakgrunn av at gjennomføring av rundspørring kontra avhør, gir mulighet til å innhente informasjon fra flere mennesker ved bruk av færre ressurser (Bjerknes & Fahsing, 2018, s. 387). På den måten kan det tenkes at politiet ikke tok seg tid til å foreta avhør på stedet, for å være tilgjengelig for konkurrerende arbeidsoppgaver.

Videre fremkommer det av rundspørringen at ungdommene som ble observert i området, løp fra stedet før politiet ankom. Politiet fikk informasjon om at de løp i retning City Syd. Rachlew skriver i sin analyse at han ikke kan «se at politiet har viet dette sporet noen oppmerksomhet». Som vi har vært inne på tidligere kan det foreligge flere grunner til at sporet ikke ble fulgt opp, for eksempel at politiet var gått i en bekreftelsesfelle. Sett fra et annet perspektiv, kan også mangel på ressurser ha vært utslagsgivende for oppfølgingen. Det kan stilles spørsmål til om politiet ville fulgt opp sporet dersom de hadde flere ressurser.

På en annen side fremhever Rachlew (2009) i sin doktoravhandling faren ved at for mange mannskaper og ressurser jobber med samme sak. I forbindelse med en sak han etterforsket beskrev han ressurs- og mannskapssituasjonen som lite ideell. Han påpeker at omtrent 50 representanter fra straffesakskjeden arbeidet med saken. I lys av dette kan man si at kravet til politipatruljen om å gjennomføre etterforskningsskritt, før saken overføres til etterforskningsenhetene, vil kunne resultere i at ressursene blir benyttet på en uhensiktsmessig måte. Rachlew forklarer videre at dersom kontrollinstansene blir for mange og omfattende, vil politiets ressurser og handlinger bindes opp. Dette vil kunne øke saksbehandlingstiden og således redusere politiets kapasitet, som kan øke sjansen for justisfeil.

Som vi ser er det flere utfordringer knyttet til bruken av operativt innsatspersonell som ressurs for å gjennomføre etterforskning på stedet. Til tross for dette foreligger det også flere fordeler ved innføringen av arbeidsmetodikken. Politiets handlingsplan trekker frem politipatruljens

mulighet til å ferdigstille flere saker ute på stedet (Politidirektoratet, 2016, s. 27). Dette gjelder i hovedsak lovbrudd som angår trafikk, narkotika, kroppsrenkninger, ordensforstyrrelser og vinning (Politidirektoratet, 2015b, s. 14). Ved at politiets operative ressurser benyttes til etterforskning på stedet, reduseres behovet for ressurser ved etterforskningsenhetene i mindre alvorlige saker. På den måten kan arbeidsmetodikken føre til effektiv utnyttelse av politiets ressurser, samt bedre kvaliteten og øke oppklaringen. Dette begrunnes blant annet med at patruljen kan gjennomføre straksavhør med tekniske ressurser, herunder digitale, mobile enheter.

I Myhrers artikkel fremhevet én av de 27 masterstudentene at én positiv kvalitetsforbedring med politiarbeid på stedet, er at saker faktisk blir gjenstand for etterforskning. Dette til forskjell fra at sakene blir overført til etterforskningsenheter hvor de risikerer å bli uetterforsket på grunn av kapasitetsmangel.

Å bruke operativt innsatspersonell til å gjennomføre straksavhør utfordrer politiets beredskap og vil kunne svekke kvaliteten på straffesaksbehandlingen. Dette kan skyldes stresset knyttet til ventende oppdrag, konkurrerende arbeidsoppgaver og mangel på ressurser. Dersom politipatruljen ikke har tid til å gjennomføre straksavhør på grunn av ressursmangel, kan man risikere at enkelte saker forblir uetterforsket. At straffbare handlinger ikke blir etterforsket, anses som et avvik fra det optimale utfallet, da man risikerer at skyldige går fri.

5.0 Avslutning

Gjennom bacheloroppgaven har vi sett på problemstillingen “på hvilken måte kan straksavhør øke eller redusere muligheten for at justisfeil oppstår?” Før vi startet arbeidet med bacheloroppgaven hadde vi en oppfatning om at politiarbeid på stedet, deriblant straksavhør, øker muligheten for justisfeil. Dette på bakgrunn av at vi mente gode forberedelser ved iverksettelse av etterforskningsskritt var avgjørende for straffesakens optimale utfall. Videre hadde vi en forforståelse for at politiarbeid på stedet ofte er preget av tidspress, stress og subjektive holdepunkter hos polititjenestepersonen. Dette mente vi reduserer kvaliteten på arbeidet som utføres og dermed øker muligheten for at justisfeil oppstår.

Vi valgte tre datamaterialer til bacheloroppgaven som vi mente kunne bidra til å besvare problemstillingen vår. Etter utvelgelsen av datamaterialet gjennomførte vi en tematisk analyse

av tekstene. Med bakgrunn i funnene i analysen utarbeidet vi tre påstander som vi drøftet opp mot annen relevant teori. Påstandene ble utarbeidet med grunnlag i at vi ønsket å se nærmere på hvordan faktorene tid, kompetanse og ressurser påvirker muligheten for justisfeil ved gjennomføringen av straksavhør. Vårt teoretiske rammeverk for å drøfte påstandene bygger på et vitnepsykologisk perspektiv.

Gjennom diskusjonen vi har gjort ser vi at én av de største fordelene med straksavhør er å kunne innhente involvertes forklaringer på et tidlig tidspunkt. Faren er derimot at innhenting skjer under tidspress og stress hos politibetjenten. Dette øker risikoen for at politiet går i en bekräftelsesfelle, og dermed øker også risikoen for at justisfeil oppstår. Videre ser vi at god kompetanse er nødvendig for å sikre kvalitet i straksavhøret. En forutsetning for å sikre tilstrekkelig kvalitet er også at politibetjenten er bevisst egen kompetanse og ikke jobber utover denne. Det fremgår i diskusjonen at mangel på kompetanse og kompetanseutviklende tiltak vil være hemmende for informasjonsinnhenting, som igjen vil påvirke kvaliteten på arbeidet. At operativt innsatspersonell brukes til å gjennomføre straksavhør vil utfordre politiets beredskap, men åpner muligheten for at mindre alvorlige saker faktisk blir etterforsket.

Som en sammenfatning av diskusjonen ser vi at faktorene tid, kompetanse og ressurser må sees i sammenheng for å vurdere om straksavhør øker eller reduserer muligheten for at justisfeil oppstår. At operativt innsatspersonell gjennomfører straksavhør har avgjørende betydning for å sikre en optimal straffesak. Politiet må være bevisst hvilke utfordringer metodikken drar med seg og aktivt jobbe mot disse. Dersom politipatruljen evner det, er innføringen av straksavhør avgjørende for å sikre god kvalitet i straffesaksbehandlingen og reduserer muligheten for at både justisfeil og justismord oppstår.

Gjennom arbeidet med bacheloroppgaven har vi gjort oss noen tanker vedrørende setningen vi innledet oppgaven med: "Kan du ikke bare ta et kjapt avhør?". Vi mener den kan vise til politibetjentenes opplevelse av tidspress og stress ute på stedet. Samtidig gir den også inntrykk av betjentenes bevissthet rundt det å faktisk gjennomføre avhør i initialfasen og forhåpentligvis også deres viten om betydningen av det. Vi har gjennom bacheloroppgaven blitt bevisst fordelene og ulempene ved gjennomføring av straksavhør, og ser frem til å bidra med vår kunnskap i etaten.

6.0 Referanseliste

6.1 Selvvalgt litteratur

Bruusgaard, R., Bjercknes, O. T., Buseth, S., Gran, T., Presthus, L., Rachlew, A., Stoltenberg, H. & Tveit, A. (2013). *Riksadvokatens arbeidsgruppe - Avhørsmetodikk i politiet*.

Riksadvokaten.

<https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2017/10/Avh%C3%B8rsmetodikk-i-Politiet-med-vedlegg.pdf>

Myhrer, T.-G. (2019). Politiarbeid på stedet - styrker og svakheter. *Tidsskrift for strafferett*, 18(2), 316-326.

<https://doi.org/10.18261/issn.0809-9537-2018-04-07>

Rachlew, A. (2022). *Avhør av mistenkte barn: Silje-saken - en kritisk analyse* (PHS forskning 2022: 1). Riksadvokatembetet/Politihøgskolen.

https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/handle/11250/2833034/avhor_av_mistenkte_barn.pdf?sequence=1&isAllowed=y

6.2 Teoretisk litteratur

Rachlew, A. (2009). *Justisfeil ved politiets etterforskning - noen eksempler og forskningsbaserte mottiltak* [Doktorgradsavhandling]. Det juridiske fakultetet, UiO.

Wessel, E. M. (2023). *En kort introduksjon til vitnepsykologi*. Fagbokforlaget.

6.3 Øvrig litteratur

Akademika. (u.å). *En kort introduksjon til vitnepsykologi*. Akademika.

<https://www.akademika.no/medisin-helse-og-psykologi/psykologi/en-kort-introduksjon-til-vitnepsykologi/9788245034752>

Barstad, H. N. & Glasø, K. H. (2021). *Kunnskapsbasert politiarbeid: Teori og praksis* (1. utg., 1. oppl.). Gyldendal Norsk Forlag AS.

Bjerknes, O. T & Fahsing, I. A. (2018). *Etterforskning: Prinsipper, metoder og praksis* (3. oppl.) Fagbokforlaget.

Bjerknes, O. T., & Johansen, A. K. H. (2010). *Etterforskningens metoder - en innføring* (2. oppl.) Fagbokforlaget.

Busch, T. (2021). *Akademisk skriving for bachelor- og masterstudenter* (2. utg., 1. oppl.) Fagbokforlaget.

Dallan, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal Akademisk.

Edvindsen, K. (2016). *Ordenstjeneste* (3. utg.). Forlaget Vett & Viten.

Finstad, L. (2013). *Politiblikket* (3. utg.). Pax.

Gangnes, O.-M. (2020, 10. februar). *Gikk til Økokrim: - Spennende og krevende*. Juristen. <https://juristen.no/nyheter/2020/02/gikk-til-%C3%B8kokrim-%E2%80%93-spennende-og-krevende>

Gundhus, H. O., Larsson, P., Sørli, V. L., Talberg, N. & Wathne, C. T. (2019). *Nærpolitidealet under press*. I V. L. Sørli & P. Larsson (Red.), *Politireformer: Idealer, realiteter, retorikk og praksis*. (1. utg, 2. oppl, s. 341-365). Cappelen Damm Akademisk.

Holter, H. (1996). Fra kvalitative metoder til kvalitativ samfunnsforskning. I H. Holter, & R. Kalleberg (Red.), *Kvalitative metoder i samfunnsforskning* (2.utg., s. 9-25). Universitetsforlaget.

Juridika. (u. å.). *Tor-Geir Myhrer*. Juridika. <https://juridika.no/forfattere/tor-geir-myhrer>.

Kanestrøm, J. (2023, 8. mars). *Ble Tengs fetter torturert under avhør?* Universitetet i Oslo.

<https://www.uio.no/om/aktuelt/universitetsplassen/nyheter/2023/avhormetoder.html>

Melinder, A. (2015). Vitnepsykologiske fallgruver. I R. Aarli, M. -A. Hedlund & S. E. Jebens (Red.), *Bevis i straffesaker: Utvalgte emner* (1 utg., s. 481-505). Gyldendal juridisk.

Olsvik, E.H, (2013) *Vitenskapsteori for politiet; Tenkemåter i kunnskapsbasert politiarbeid* (1. utg.). Gyldendal Akademisk.

Politidirektoratet. (2015a). *Oppdragsbrev Politiarbeid på stedet*. Politidirektoratet.
Tilgjengelig på KO:DE.

Politidirektoratet. (2015b). *Samfunnsøkonomisk analyse av politiarbeid på stedet*. Versjon. 1.0. Politidirektoratet. Tilgjengelig på KO:DE.

Politidirektoratet. (2016). *Handlingsplan for løft av etterforskningsfeltet*. Politidirektoratet.
<https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/handlingsplan-for-loft-av-etterforskningsfeltet.pdf>

Politidirektoratet. (2020). *PBS I: Politiets beredskapssystem Del I - Retningslinjer for politiets beredskap* (POD publikasjon nr. 2020/02). Politidirektoratet.
<https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/pbsi.pdf>

Politi høgskolen. (u. å). *Asbjørn Rachlew*. Politi høgskolen.
<https://www.politihogskolen.no/forskning/forskerprofiler/person/asbjorn-rachlew/>

Pettersen, R. C. (2019). *Oppgaveskrivingens ABC: Veileder og førstehjelp for bachelorstudenter* (2. utg., 2. oppl.). Universitetsforlaget AS.

- Rachlew, A. (2003). *Lydopptaksprosjektet 1998-2003: Styringsgruppens anbefalinger - Evalueringsrapport*. Justis- og politidepartementet.
- Rachlew, A. & Fahsing, I. A. (2015). Politiavhøret. I R. Aarli, M.-A. Hedlund & S. E. Jebens (Red.), *Bevis i straffesaker: Utvalgte emner* (1 utg., s. 225-254). Gyldendal juridisk.
- Riksadvokaten. (2016). *Politiavhør*. (Nr. 2/2016) [Rundskriv].
<https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2017/09/Rundskriv-2016-2-Politiavh%C3%B8r.pdf>
- Skjæret, M & Heivoll, K. (2016). *Evalueringsrapport fase 3*. Politidirektoratet. Tilgjengelig på KO:DE.
- Skjæret, M. & Heivoll, K. (2018). *Innføringshåndbok for politiarbeid på stedet*. Politidirektoratet. Tilgjengelig på KO:DE.
- Støren, I. (2021). *Bare søk!: Praktisk veiledning i å skrive litteraturstudier* (2. utg., 6. oppl.). Cappelen Damm AS.
- Sverdrup, S. (2020). *Bachelor- og masteroppgaver i sosial- og helsefag: Råd og vink. Skritt for skritt* (1. utg., 1. oppl.). Cappelen Damm Akademisk.
- Tjora, A. (2013). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2 utg., 2. oppl.). Gyldendal akademisk.

7.0 Vedlegg

7.1 Søkelogg

Vedlagt ligger to søkelogger. Underveis i søkeprosessen etter datamateriale til bacheloroppgaven, endret vi problemstilling fra “På hvilken måte kan politiarbeid på stedet påvirke muligheten for justisfeil, i saker som omhandler mishandling i nære relasjoner?” til “På hvilken måte kan straksavhør øke eller redusere muligheten for at justisfeil oppstår?”. I den forbindelse viser søkeloggene forandring i søkeord og avgrensninger.

Dato	Database	Søkeord	Avgrensning	Antall treff	Antall leste dokumenter	Antall utvalgte dokumenter
06.09.2022	Oria - PHS' bibliotek	Politiarbeid på stedet	Artikler Masteroppgaver Bøker	12 treff	1 stk	Ingen
22.09.2022	Oria - PHS' bibliotek	Politiarbeid på stedet	Artikler Masteroppgaver Bøker Årstall 2016-2022	8 treff	2 stk	1 valgt - Politiarbeid på stedet: Styrker og svakheter (T.-G. Myhrer)
22.09.2022	PIA	Politiarbeid på stedet	Artikler	6 treff	1 stk	Ingen
22.09.2022	PIA	Politiarbeid på stedet	Vitenskaplige artikler	30 treff	1 stk	Ingen
22.09.2022	PIA	Justisfeil	Artikler	3 treff	Ingen	Ingen
22.09.2022	PIA	Justisfeil	Vitenskaplige artikler	10 treff	Ingen	Ingen
22.09.2022	Oria - PHS' bibliotek	Justisfeil	Artikler Masteroppgaver Bøker Doktoravhandlinger Avhandlinger	10 treff	4 stk	Ingen
22.09.2022	Idunn	Politiarbeid på stedet	Artikler Årstall 2016-2022	22 treff	2 stk	Ingen
22.09.2022	Idunn	Politiarbeid på stedet	Forskningsartikler Årstall 2016-2022	35 treff	3 stk	Ingen
22.09.2022	Idunn	Justisfeil	Artikler	6 treff	1 stk	Ingen
22.09.2022	Idunn	Justisfeil	Forskningsartikler	5 treff	Ingen	Ingen
22.09.2022	PIA	Politiarbeid på stedet	Doktoravhandlinger	9 treff	2 stk	Ingen
22.09.2022	PIA	Justisfeil	Doktoravhandlinger	5 treff	1 stk	Ingen
22.09.2022	Google Scholar	Justisfeil ved politiarbeid på stedet	Artikler	34 treff	4 stk	Ingen
22.09.2022	Oria - PHS' bibliotek	Straksetterforskning	Ingen	4 treff	2 stk	Ingen

Dato	Database	Sokeord	Avgrensning	Antall treff	Antall leste dokumenter	Antall utvalgte dokumenter
18.01.2023	Oria - PHS' bibliotek	Politiavhør	Artikler Masteroppgaver Doktoravhandlinger Avhandlinger Annet	16 treff	2 stk	Ingen
18.01.2023	Riksadvokaten	Politiets avhørsmetodikk	Ingen	13 treff	2 stk	1 valgt - Avhørsmetodikk i politiet (Riksadvokatens arbeidsgruppe)
18.01.2023	PIA	Politiavhør	Rapporter - PHS Forskning	9 treff	Ingen	Ingen
18.01.2023	Oria - PHS' bibliotek	Straksavhør	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
19.01.2023	Oria - Nord Universitets bibliotek	Police interview	Engelsk Artikler Avhandlinger Årstall 2010-2023	10982 treff	Ingen	Ingen
19.01.2023	Oria - Nord Universitets bibliotek	Police interview in the field	Engelsk Artikler Avhandlinger Årstall 2010-2023	1475 treff	Ingen	Ingen
19.01.2023	Oria - PHS' bibliotek	Police interrogation	Engelsk Artikler Avhandlinger Årstall 2010-2023	441 treff	Ingen	Ingen
19.01.2023	Oria - PHS' bibliotek	"First responder"	Artikler Masteroppgaver Avhandlinger Rapporter Engelsk Emner: Police, First responders, Norway, Investigation	315 treff	Ingen	Ingen
19.01.2023	Oria - PHS' bibliotek	"Field interviews"	Artikler Rapporter Avhandlinger Engelsk Årstall 2010-2023	278 treff	Ingen	Ingen
19.01.2023	Oria - PHS' bibliotek	Avhør i initialfasen	Ingen	1 treff	Ingen	Ingen
31.01.2023	Google Scholar	Evaluering politiavhør	Artikler Årstall 2010-2023	178 treff	8 stk	Ingen
16.02.2023	Oria - PHS' bibliotek	Politiavhør	Masteroppgaver Doktoravhandlinger Avhandlinger Annet Årstall 2010-2023	10 treff	1 stk	1 valgt - Avhør av mistenkte barn: Silje-saken - En kritisk analyse (A. Rachlew)

7.2 Lesetabell

Tittel/forfatter/år/nasjonalitet	Politiarbeid på stedet – Styrker og svakheter, Tor-Geir Myhrer, 2019, norsk	Avhørsmetodikken i politiet, oppnevnt arbeidsgruppe av Riksadvokaten, 2013, norsk	Avhør av mistenkte barn: Silje-saken – en kritisk analyse, Asbjørn Rachlew, 2022, norsk
Publikasjon	Tidsskrift for strafferett	Forskningsrapport for politietaten	Forskningsrapport for politietaten
Formål	Beskrive arbeidsmetodikken, samt redegjøre for innholdet, den tilsiktede effekten og forventede resultater. Presentere synspunktene som fremkom under et arbeidskrav på masterstudiet i etterforskning.	Fremheve bekymrings- og forbedringsområder ved den norske avhørsmetodikken, samt fremme tiltak for å øke kvaliteten på avhørene som tas.	Vurdere om avhørene av de mistenkte barna stiller spørsmål som politiet og påtalemyndigheten bør forsøke å besvare. Videre identifisere mulige prinsipielle spørsmål som kan overføres til det pågående fagutviklingsarbeidet med retningslinjer innenfor avhør av mistenkte barn og øvrige sårbare mistenkte.
Metode	Empirisk	Empirisk	Litteraturstudie
Resultat/konklusjon	Det foreligger flere fordeler og ulemper ved arbeidsmetodikken. Politiarbeid på stedet vil øke kvaliteten på etterforskningen og bedre bevissikringen dersom den tilføres nok ressurser.	Den norske avhørsmetodikken er gjennomgående god. Tiltakene som blir presentert skal motvirke de fire bekymrings- og forbedringsområdene ved den norske avhørsmetodikken.	Det foreligger alvorlige problemer med etterforskningen av Silje-saken generelt, og avhørene av de mistenkte barna spesielt. Påtalemyndighetens kontrollfunksjon sviktet også i denne saken.

7.3 Koding av datamateriale

Fargekoding:

- Grønn - Reduserer muligheten for justisfeil (FOR straksavhør)
- Rosa - Øker muligheten for justisfeil (MOT straksavhør)
- Blå - Verken øker eller reduserer muligheten for justisfeil (nøytral)
- Oransje - Relevante opplysninger

"Politiarbeid på stedet - Styrker og svakheter" av Tor-Geir Myhrer

Reduserer muligheten	Øker muligheten	Nøytral	Relevante opplysninger
Tiltaket PPS skal øke kvaliteten og effektiviteten i straffesaksbehandlingen, samt forbedre publikumsservicen (s. 2)	Handlingsplanen forutsetter at politiet og påtalemyndigheten er organisert for, samhandling og har arbeidsprosesser som muliggjør at mer etterforskning kan utføres og ferdigstilles på stedet (s.2)	* Dette kan motvirkes ved rutinebeskrivelser og sjekklister (s. 3)	Riksadvokaten gav uttrykk for en bekymring for kvaliteten på politiets etterforskningsvirksomhet i 2010, bekymringen økte i etterkant av terrorangrepet 22-juli (s. 1).
Digitale mobile enheter (fremskaff og kontrollere opplysninger, samt lydavhør av involverte) (s. 3).	I alvorlige og prioriterte saker - kombinasjon av at PPS er gjort som en plikt og at patruljen har fått økte tekniske forutsetninger for å gjennomføre metoden, kan også innebære en risiko for at patruljen går lengre enn kompetanse rekker (s. 3).		Handlingsplan var laget som følge av bekymringen. PPS er tiltak 12 i handlingsplanen (s. 2).
I alvorlige og prioriterte saker kan PPS være av stor betydning og noen ganger helt avgjørende at patruljen foretar avhør uten at det som har forklart seg har vært utsatt for påvirkning av andre, eller erindringsforskyvninger (s. 3)	Dersom patruljen går for langt i <u>straksetterforskningen</u> av alvorlige straffesaker, kan de ha ødelagt eller redusert verdien av bevis, eller de kan ha tatt beslutninger som leder til at etterforskningen fortsetter i en gal eller i en snevrere retning enn hva som ville blitt tilfelle med mer kompetente etterforskere (s. 4).		Som et kvalitetssikrende og kompetanseutviklende tiltak er det forutsatt at patruljen etter å ha gjennomført arbeidet på åstedet skal få tilbakemelding i såkalte tilbakemeldingsmøter (s. 3)